

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Suomen yleislääketieteen yhdistys kannattaa kaikkia toimia, joilla tosiasiallisesti perusterveydenhuollon työmäärä ja siihen käytettävissä olevat resurssit saataisiin kohtaamaan paremmin. Tällä lakiuudistuksella ei kuitenkaan todennäköisesti saavutettaisi merkittävää positiivista vaikutusta tähän.

Kokenut, potilaan tunteva yleislääketieteen erikoislääkäri tai loppuvaiheen erikoistuva lääkäri arvioi potilaan ajoterveyden nopeammin ja osuvammin, kuin potilaan, hänen toimintaympäristönsä ja sairauksiensa tiloja tuntematon ja toisessa toimintaympäristössä yksityisvastaanotolla toimiva lääkäri. Tälläkin hetkellä vain ajoterveyslausuntoa varten varattujen lääkäriaikojen määrä on julkisessa perusterveydenhuollossa marginaalinen, erityisesti kaupunkialueilla, joissa yksityissektorin vastaanottoaikojen saatavuus on hyvää. Näin ollen on todennäköistä, että ajoterveyden arviointivelvollisuuden siirtymisestä huolimatta rahoituksen pienentyminen tulee heikentämään palvelujen saatavuutta ja aiheuttamaan entisestään rahoitusvajetta perusterveydenhuoltoon. Vaarana siten on, että tosiasiallisesti muutos heikentää perusterveydenhuoltoa entisestään.

Uudistus asettaisi toteutuessaan potilaat eriarvoiseen asemaan. Haja-asutusalueilla yksityissektorien vastaanottoaikojen saatavuus on vähäinen, jolloin potilaalle koituva kustannus on suhteettomasti suurempi, kuin kaupungissa asuvilla. Eri sairauksien hoidon porrastus vaihtelee eri hyvinvointialueilla, jolloin esimerkiksi tyypin 1 diabetesta sairastavista potilaista osa saisi lausunnon erikoissairaanhoidosta ja osa olisi velvoitettu hankkimaan se yksityissektorilta.

Huomioitavaa on myös, että lääkärillä on velvollisuus jokaisella vastaanotolla/tapaamiskerralla arvioida ajoterveyden edellytysten täyttymistä. Ajoterveyteen liittyviä lausuntoja ei siten tehdä vain erikseen niille varatuilla lääkäriajoilla. Oleellisessa osassa on myös ajoterveyteen liittyvät

päihdeseurannat, joissa potilaan tuntema lääkäri on osa moniammatillista hoitotiimiä, eikä ole tarkoituksenmukaista irrottaa lausunnon laatimista muusta potilaan kanssa tehdystä lääketieteellisestä hoidosta. On myös huomioitavaa, että esimerkiksi aivohaverin jälkeen ajoterveyttä usein arvioi potilaan hyvin tuntema perusterveydenhuollon lääkäri samanaikaisesti potilaan muun lääketieteellisen hoidon kanssa. Siten ajoterveyden arviointi on vain yksi marginaalinen osa potilaan muuten tarvitsemaa hoitoa.

Mikäli lakiuudistus tästä huolimatta tehdään, tulee lainvalmistelussa varmistaa, että lausunnon laatijalla on tosiasiallinen mahdollisuus nähdä potilaan kaikki sairaskertomusmerkinnät ja terveystiedot, ilman potilaan asettamia rajoituksia. Nykytilanteessa potilas voi rajata Kanta-palvelussa sairaskertomusmerkintöjen näkyvyyttä lääkärille, mikä yhdessä useiden eri sairaskertomusjärjestelmien kanssa vaikeuttaa tai tekee mahdottomaksi ajokyvyn kannalta merkittävien sairaustietojen saatavuuden. Lausuntojen laatimisen siirtyminen kokonaan yksityisvastaanoitoille vaikeuttaa näin ollen potilaan sairauksien vaikutusten arviointia suhteessa ajoterveysvaatimukseen. Siten liikenteeseen liittyvät riskit sekä potilaille että muille voivat lisääntyä.

Suomen yleislääketieteen yhdistys kannattaa lääkärinlausuntojen määrän vähentämistä, mutta ei niiden laatimisen hajauttamista muille toimijoille, kuin potilaan, hänen toimintaympäristönsä ja sairaushistoriansa tuntevan yleislääketieteen erikoistuvan tai yleislääketieteen erikoislääkärin toiminnan ulkopuolelle, kuten hallituksen esityksessä pyritään tekemään. Tämä tulee heikentämään lausuntojen laatua ja ajamaan suomalaista perusterveydenhuoltoa yhä pirstaleisempaan suuntaan, mikä on tieteellisen näytön vastaista ja hyvin erikoista verrattuna muiden Euroopan maiden yhtenäiseen, yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen ammatinharjoittaja / yrittäjöpohjaiseen omalääkärijärjestelmiin.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaikaa?

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

-

Lappalainen Taru
Suomen yleislääketieteen yhdistys - SYLY ry